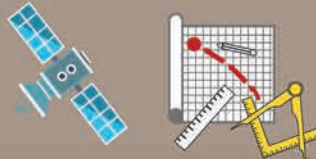

Eesti saarerohkus

Eesti on saarte poolest rikas maa. Veel 19. sajandi lõpus ei olnud meie saarte arvu kirja pandud. Esimesed andmed pärinevad alles 1920. aastatest, mil meresaarte arvu selgitasid geograafid August Tammekann ja Jaan Rumma. Kuna nad ei rakendanud sama meetodikat, erinesid nende tulemused üsna suurel määral: vastavalt 1962 ja 728 saart [3, 4]. Alates 1960. aastatest pakkusid saared suurt huvi hüdroloog August Loopmannile [1]. Loopmannilt 1996. aastal ilmunud „Eesti meresaarte nimestikku“ sai kirja 1521 meresaart. See arv püsis meie teatmeteostes üsna pikka aega. 2015. aastal, kui maa-amet oli lõpetanud Läänemere ja mandri suurte järvede kaldajoone kaardistuse, suurenes Eesti meresaarte arv koguni 2222ni. Tänavuse aasta alguses selgusid aga kõige uuema kaldajoone kaardistuse tulemused, mille järgi on Eestil 2317 meresaart.

Miks saarte arv muutub?

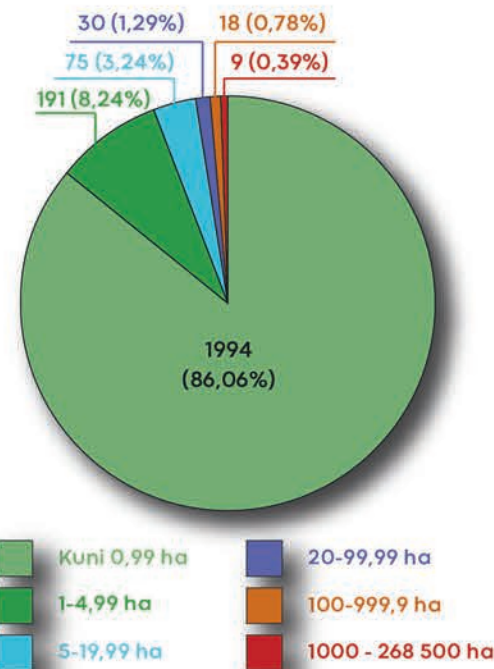
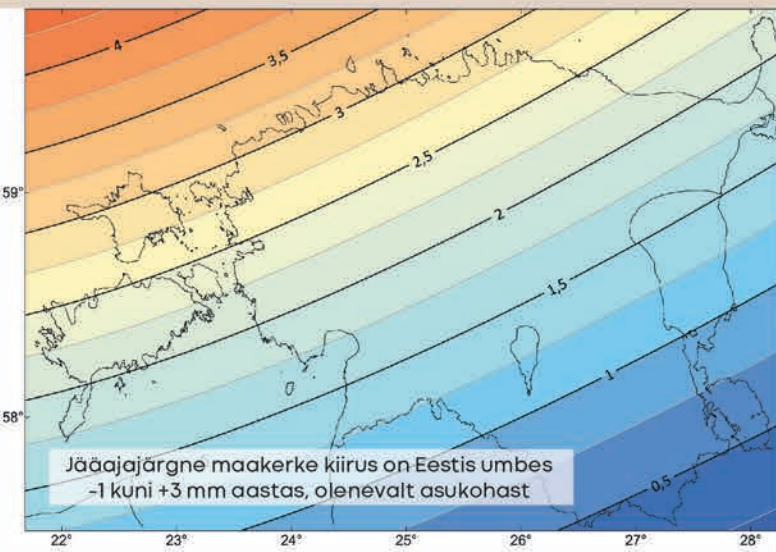
Kaardistusvahendid ja -meetodid on aja jooksul muutunud märksa täpsemaks.

Saarte teket ja kadu Eesti madalas rannikumeres mõjutavad rannikuprotsessid: lainetuse ja eriti suurte tormide käigus kantakse ja kuhjatakse settematerjali ümber ning kulutatakse ja lõhutakse rannikut. Nõnda kerkivad mõnel pool merest uued maasilud, senised laiud jagunevad või kasvavad omavahel kokku.

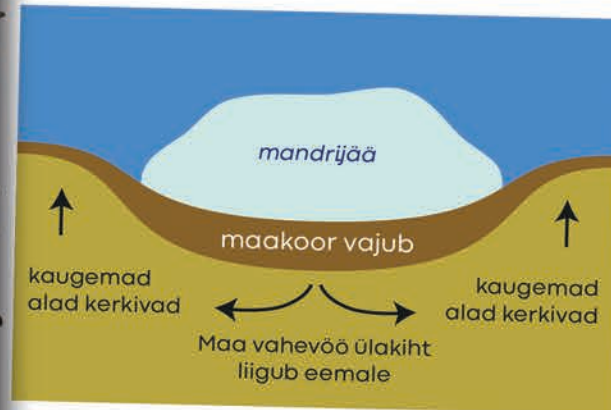
Palju suuremas ajaskaalas tuleb arvestada jääajajärgset maakerget, mis Eesti alal on jätkunud tänini. Sestap on mõni mandrilähedane või teise suurema saare lähedane saar või laid saanud ajapikku püsiva maismaaühenduse ja muutunud poolsaareks.

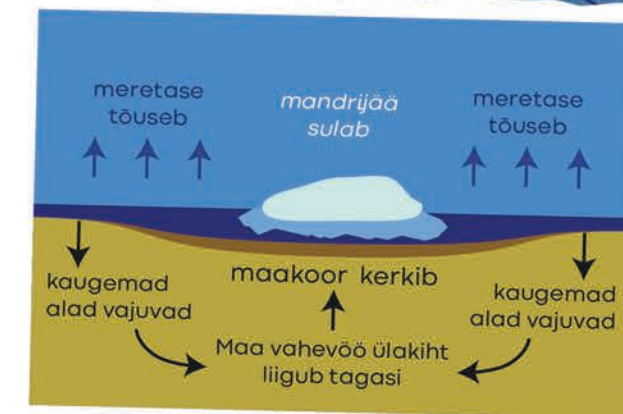
Kui suurt maasilu peetakse saareks?

Maa-amet kaardistab üldjuhul vähemalt 100-ruutmeetrise pindalaga meresaared (seisu- ja vooluveekogu saarte puhul vähemalt 20 m²). Enamik Eesti meresaari on väikesed, alla 1 ha. Kõik mõõtmisaastal saarte hulka arvatud maalapid ei pruugi jääda püsima ja nimepanek võib võtta isegi aastakümneid. Seepärast on meil palju väikseid nimetuid laide. Eesti keeles on rohkesti üldnimetusi saarte kohta: maa, saar, laid, rahu, kare, kari, nasv, nasa, näsu, nasu, rava, lood, raba, raun, kuiv, kehvel, rank, krass, kräss ja veel mõni.

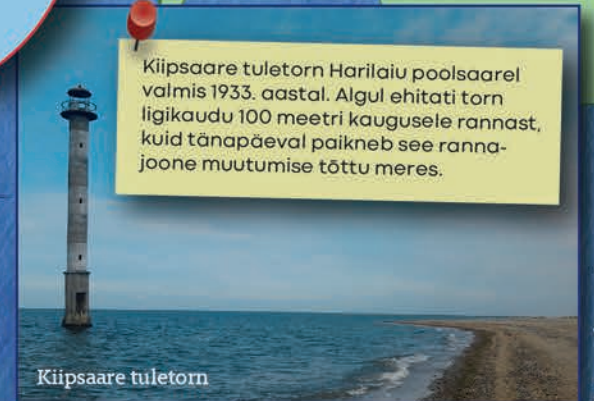
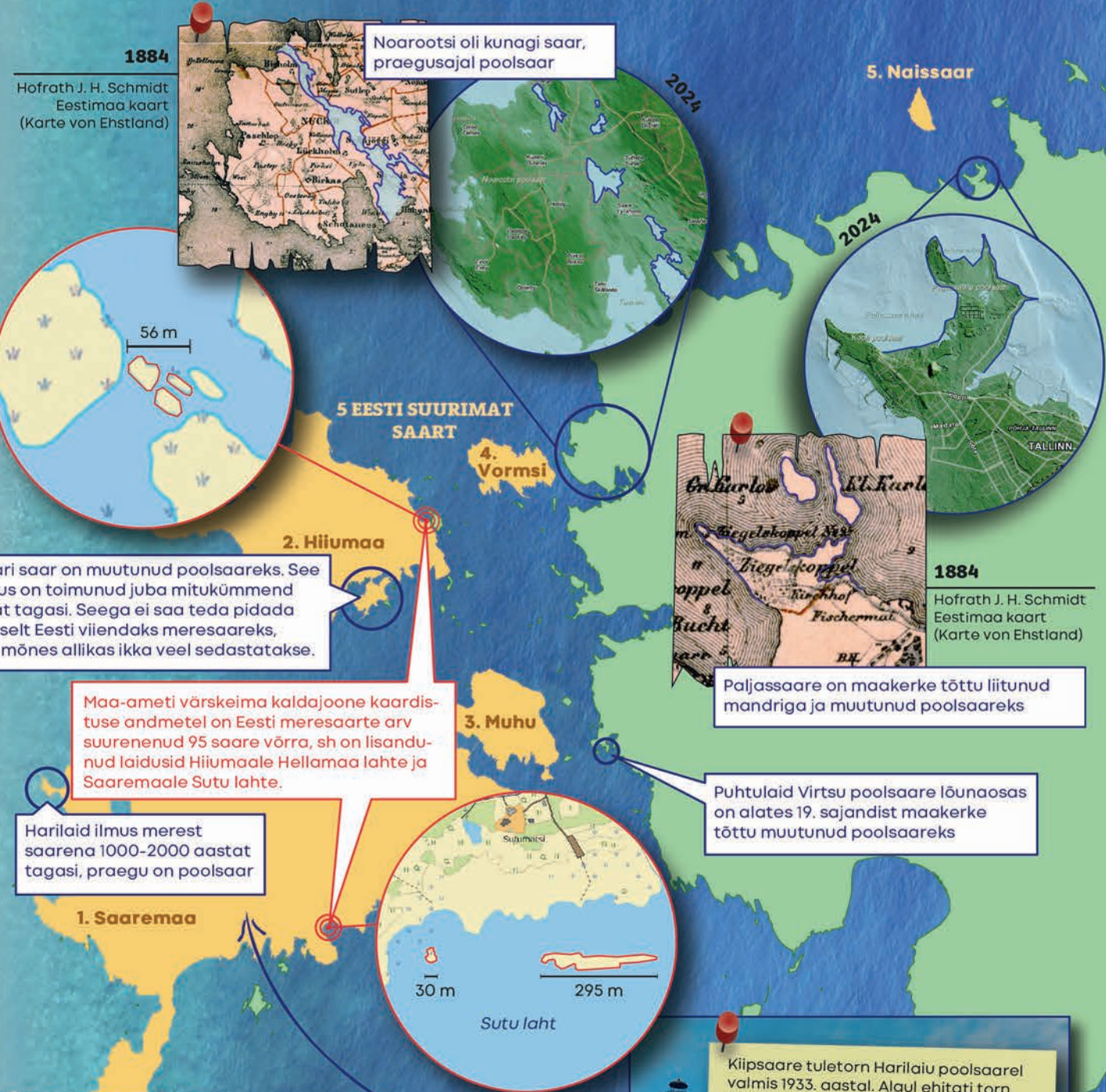
Jääajajärgne maakerge

Jääajal survestas mandrijää maakoort, mistõttu oli see raske koorma all sunnitud vajuma. Mida suurem oli jäämass, seda sügavamale maakoore vajus, surudes plastilise vahevöökihi eemale.

Jääkilp sulas ja maakoore pääses surve alt, mistõttu hakkas vahevöökiht oma esialgset kuju taastama ja suruma maakoort tagasi ülespoole. Selline maakerge on kõige intensiivsem jäätumiskeskmete piirkonnas ning kestab väga pikka aega.

Allikad:
1. Loopmann, August 1996. Eesti meresaarte nimestik. Eesti Vabariigi Keskkonnaministeeriumi info- ja tehnokeskus, Tallinn.
2. Maa-amet, Eesti topograafia andmekogu, 2024. geoportaal.maaamet.ee/est/ruumiandmed/eesti-topograafia-andmekogu-p79.html.
3. Rumma, Jaan 1923-1924. Eestimaa järvede ja saarte pindala. - Loodus 1923, 10: 625-636; 11: 683-684; 1924, 3: 152-154; 4: 212-214; 6: 310-311; 8: 418-420; 10: 528-531; 11/12: 587-589.
4. Tammekann, August 1922. Eesti Vabariigi piirjoone pikkus. - Eesti Statistika 3/4: 9-16.